www.svoboda-news.com

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ЦІНА ЦЕНТи РІК XXXI. Число 167. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 19. липня, 1923. — VOL. XXXI. No. 167. Jersey City, N. J., Thursday, July 19, 1923. THREE CENTS

ПРИ ДОПОВНЯЮЧИХ ВИБОРАХ СЕНАТОРА В МИННЕСОТІ ПОБІДИВ РАДИКАЛЬНИЙ КАНДИДАТ ДЖАНСОН

СТ. ПОЛ., Минн., 18. липня. — Досі ще нема повного звіту з усіх місцевостий стейту про вислідн голосовання при доповняючих виборах сенатора. Одначе вже з дотеперішніх обчислень виходить, що кандидат фармерських радикалів Магнус Джансон вибраний і то значною більшостю голосів, яка вже тепер досягає 75,000.

Для його побіди помогли фармерам і демократи, котрі хотіли повалити республіканського кандидата говернора Пройса.

Побіда Джансона наповнила надією фармерських радикалів на будуче, а рівночасно викликала переляк в старих двох партіях.

УКРАЇНСЬКІ ЕМІГРАНТИ З КУБИ ЇДУТЬ ДО КАНАДИ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 18. липня. — Сюди переїхало 165 українських емігрантів з острова Куби.

Вони походять переважно з Галичини і поїхали до Канади. Між ними був один 15-літний хлопчина, котрий казав, що вміє говорити 6 мовами.

БОЇТЬСЯ, ЩО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВРОЖАЙ ЗНИЩИТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМЕРІВ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. липня. — Нині сюди вернувся з Европи сенатор Смит В. Брукгарт, з Айови.

Він заявив звітникам часописий, що сього року в Европі зародило збіже. Краї, що продукують богато збіжа, будуть мати його доволі на вивіз до сусідніх країв. Росія, каже він, буде мати богато пшениці на вивіз (арабованої із селян на Україні).

Він був в Англії, Ірляндії, Франциї, Німеччині, Австрії, Польщі, Угорщині, в скандинавських краях і в Росії. Всюди був з агентами Гувера. В Росії був з ним полковник Вилієм Т. Гаскелл, голова Американської Ратункової Адміністрації в Росії.

Скрізь бачив добре жниво і се його занепокоїло, бо він переконався, що Европа тепер не зуміє вивозити збіжа з Америки, а в кождому разі европейський врожай збіє ціни до краю.

Европейський врожай, каже сенатор Брукгарт, може знищити американських фармерів. Аби сьому зарадити, він буде робити заходи, щоб американське правительство закупило і продавало сьогорічний збір пшениці в Злучених Державах.

КАРА НА КОРАБЕЛЬНІ КОМПАНІЇ ЗА БЕЗМІРНЕ НАВОЖЕННЯ ЧУЖИНЦІВ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 18. липня. — Генеральний комішнер іміграції на Еллис Айленд, В. В. Гасбенд заявив, що корабельні компанії винувати за натовп, який тепер панує на Еллис Айленд.

Він каже, що вони набирають емігрантів без міри і пересягають числа, які призначені Америкою для поодиноких держав.

На будуче, каже він, американська іміграційна влада буде карати винуваті компанії по 200 долярів від кождого чужинця, якого вони привезуть понад приписане число.

ЗАНОСИТЬСЯ НА СТРАЙК НА СТРІТКАРАХ В ПІВНІЧНІЙ ЧАСТИ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗИ

НЮАРК, Н. ДЖ., 17. липня. — Нині відбулась тут нарада представників трамваєвої компанії „Паблик Сервис" з представниками служби на її трамваях.

Сі останні зажадали підвишки для робітників на 30%, їх платні і поправи відносин їх служби.

Голова компанії Томас Н. МекКартер заявив, що компанії відкинула сі домагання, а голова робітничого комітету Вилієм Веннер заявив, що в такому разі вся служба компанії виступить до страйку дня 1-ого серпня с. р. Страйк обняв би цілу північну часть стейту Ню Джерзи.

МАЄ ЗГОЛОСИТИСЬ ДОБРОВІЛЬНО ДО ТЮРМИ

ВАШІНГТОН, Д. К., 18. липня. — Мати мілїонера Гровера С. Бердолла, котрий викупився з війска в часі війни, їде тепер до нього до Німеччини, де він скривається, щоб намовити його, аби вернувся до Америки і добровільно зголосився відбути кару в тюрмі за свою провину.

АМЕРИКА РОЗБИРАЄ БОЄВІ КОРАБЛІ

ВАШІНГТОН, Д. К., 18. липня. — Американське правительство приготовляє до розібрання на злажоні 21 воєнних кораблів, в тім 6 кораблів, які щойно були на викінченню.

Розбірка буде в Ню Йорку і в трох інших пристанях.

МОЛОДИЙ ОБМАНЕЦЬ

НЮПОРТ, Р. АЙ., 18. липня. — Сюди приїхав 18-літний хлопець Отто Л. Гартманн і тут ходив на забави з богатими Американцями й Американками. Одначе щось всюди показав інакше своє ім'я, остаточно викрито, що він обманець і арештовано його.

В арешті він намагався повіситись, але сторожа його виратувала.

Відсь його відіслано до стейтової вязниці в Кренстен.

Вязень не хоче признатись, відки він сюди приїхав. Раз каже, що він з Ню Йорку, а другим разом, що з Шікаго.

ФРАНЦІЯ ПРОДАЄ РОСІЙСЬКУ ФЛЬОТУ.

Велику сензацію викликали в світі вістка, що Франція продала Югославії стару російську фльоту, захоплену монархістами. Послідними часами ся фльота була скоцентрована в Бізерті.

Фльота має складатися з 20 кораблів між якими є боєві кораблі, торпедовці і підводні лодки.

Франція мала продати сю фльоту ніби приватним людям, як старе зелізо, однакож в дійсности купцем був уряд Югославії. В злуці з тим знаменний факт, що недавно французький парлямент ухвалив для Югославії кредит в сумі 300 мілїонів франків, а французький генерал Лерон що тільки скінчив інспекцію оборони берегів сеї держави і порадив скріпити оборону.

АРАБІЯ.

Арабську державу хоче Англія конче утворити, бо вона для Англії дуже потрібна. А саме Англія хоче мати сухопутну дорогу між Египтом і Індіями. Тому в р. 1918 запяла вона Мезопотамію, Палестину, й інші краї Арабії, а договором в Севр зліпила велико-арабську державу. Але Франція постановила собі тихцем ці пляни Англії помотати. Вона, занявши в р. 1918 Сирію, яка також належить до Арабії, не лише що не думала її опустити, але стала ще більше відривати в Арабії значіннє Англії. Це змінувала Англія і тому постановила розбити Арабію на кілька меньших держав, очевидно від себе залежних. І так в початком мая цего року проголосила незалежне королевство Мезопотамії, Трансйорданії і Геджасу, посадивши на трон Геджасу короля Гусейна, в Мезопотамії його сина Файсала, а в Трансйорданії другого сина Абдуллях. Колиж в останнім часі вже за нового англійського премієра ситуація для Англії змінилась на лїпше, а сама Англія зміцнила собі Італію для своїх плянів, тоді Англія предложила королеви Геджасу, Гусейнови, щоб він утворив велику арабську федерацію. Англія хоче короля Гусейна, який мешкає в святім мусулманськім місті Мекка, зробити зверхником сеї федерації і калїфом (калїф є голова мусулманської церкви, так як у християн папа римський). Проти цего певно виступить Туреччина, бо до тепер калїфом був турецький султан, що мешкав в столиці Туреччини, в Цигрограді. І Франція не буде мовчати бо велика Арабія схоче з часом загорнути і Сирію. Вреші і Жиди в Палестині не хотять належати до Арабії. Та мимо цего всього Англія своєю старою, виробленою та зручною політикою, мабуть і тим разом потрафить перехитрити, бо ту розходиться о її життєвий інтерес.

КІНЬ РОЗСУДИВ РОЗПРАВУ

Два французькі мужики правувалися за одного коня. Кожен говорив на суді, що то його кінь. Судія не знав, котрому з них вірити. Зажадав щоби привели йому коні. Як привели, пустив коня, щоби побіг — і кінь побіг просто до стайні правдивого господаря. Так пізнали чий кінь. Так кінь сам розсудив, а судія потвердив і процес між мужиками скінчився.

ВИКЛАД СТУДЕНТА ГРУЗИНА ПРО ГРУЗІЮ.

Заходами Спілки Студентів Українців у Німеччині, згідно із спільним бажанням українських та грузинських студентів, відбувся у суботу 16. червня с. р. в мешканню Української Громади у Берліні яка незвичайно прихильно ставиться до всіх стремлінь українського студентства), реферат в німецкій мові „Про Грузію".

Референт, студент сусп. наук Кобулява, подавши у загальних рисах головніші відомости з історії, географії, та духової культури Грузії докладнійше спинився на останньому періоді державного житя Грузії (від часу проголошення самостійности в р. 1918р.) та на сучасному економічно-політичному положенню її, зглядно найблизших перспективах.

Виклад викликав велике зацікавленнє всіх присутних українських студентів і громадян, що між іньшим виявилось у цілій низці запитань як прелегентови так і присутним на викладі грузинським студентам.

По закінченню викладу Голова Спілки висловив в імени Спілки та Української Громади в Берліні подяку прелегентови і бажаннє щоб подібні виклади і надалі відбувались та набирали систематичного характеру.

ЛЯЦЬКІ ЗВІЯ.

Дня 11. червня в селі Новиці, біля Калуша, арештовано під якимсь звичайним замітом сільську дівчину Параску Олеюк, збито її на поліційній станиці і випущено на волю. Але що вона мала жалітися на поліцейське поведенне в Калуші, то її знову спроваджено на станицю. Наслідок був такий, що дівчина померла. Жандарми твердять, що вона повісилась, одначе судова комісія найшла на її тілі знаки смертельних побоїв.

НОВИЙ РОСИЙСЬКИЙ ЩОДЕННИК В БЕРЛІНІ.

У Берліні почав виходити новий безпартійний щоденник російської еміграції „Берлинскія Новости". Це вже четверта російська часопись в Берліні.

ОСТАННЯ ЖЕРТВА УМИРАЮЧОГО НА „РІДНУ ШКОЛУ".

Прямо зворушаючий випадок стався недавно. В Кошилівцях, пов. Заліщики, умирав б. австрійський вахмайстер жандармерії бл. п. Ігнатій Дудка і останню готівку 500.000 мк. передав свому братови Теодорови Дудці як останню жертву на „Рідну Школу", яку брат очевидно переслав чеком до У. Н. Т.

СПРОБИ РАТОВАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ВАЛЮТИ.

Дня 22. червня с. р. львівська поліція перевела ревізію в кількох каварнях, де збирається спекулянти чужою валютою. Сконфісковано 80 долярів і 300 чеських корон. Спекулянти оточені поліцією покидали доляри з кишень на підлогу і не признались, до кого гроші належать зі страху перед відповідальностю.

БЮРО ДЕТЕКТИВІВ У ЛЬВОВІ.

З ініціятиви деяких інспекторів поліції, відкрито у Львові при вул. Гродзицьких перше бюро детективів. Підозрівають що детективів буде уживатись не лише для слідження за злочинцями, а що їх компетенцію поширить львівська поліція і в сферу політичну.

БОРОТЬБА ЗА МЕШКАННЯ.

Юзеф Бенярж, власник камениці при ул. Петра і Павла у Львові постановив викинути з мешкання свого льокатора Евгена Ковальського. З приводу того прийшло до бійки. Син власника камениці 19-літний студент стрілив з револьвера до льокатора Ковальського і вбив його на місці.

КАТОЛИЦЬКИЙ КОНГРЕС В ЛЮБЛЯНІ.

Дня 25. червня закінчився в Любляні католицький конгрес, в якім взяло участь понад 100.000 осіб з ріжних країв Европи й Америки. Після конгресу відбулась в Любляні католицька манїфестація.

УТЕЧА З ВЯЗНИЦІ.

Дня 22. червня підчас роботи утік з львівської вязниці Микола Ф...

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПАРТІЙНА ГАЗЕТА

Дехто уважає „Свободу" за партійну газету. Це може бути хиба о стільки правда, о скільки організація Українського Народнього Союза єсть якоюсь „партією". На дні такі поняття межи Українцями в Америці вже перестарилися і тепер кождий просвічений чоловік розуміє, що запомогова організація не може становити партії.

Що до „Свободи" — то вона зовсім безпартійна. Тримається правда, одного, національного українського напряму, бо вона українська газета, редагована Українцями і для Українців. Тому її українського характеру не може уживати за якусь „партійність". Коли би „Свобода" не мала цього виразного українського характеру, то її шляхом не було би потрібно.

КОЛИЖ „СВОБОДА" — УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ГАЗЕТА, ТО ЇЇ ПОВИНЕН ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ КОЖДИЙ, ХТО ПОХОДИТЬ З УКРАЇНСЬКОГО РОДУ.

Ніхто не може нарікати, що „Свобода" дорога, бо передплата виносить:

На рік	$7.00
На пів року	$3.75
На три місяці	$ 2.00
В Джерзи Сити і заграницею:	
На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

Гроші посилати чеками або мані-ордерами:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

АНГЛІЯ ХОЧЕ ДОВЕСТИ ДО ПОРОЗУМІННЯ МІЖ ФРАНЦІЄЮ І НІМЕЧЧИНОЮ

ЛОНДОН, 18. липня. — Британський міністер закордонних справ лорд Корзон викінчив нині відповідь, яку має вислати правительство Великої Британії на німецьке предложенне у справі вирішення сплати „воєнних відшкодовань" аліянтам.

Сю відповідь предложить він нині премієрови Болдвинови і цілому міністерському кабінетови до затвердження.

В сій відповіді правительство Великої Британії натякне Німеччині, що її „пасивна резистенція" (безчинний опір) в Рурщині ускладнює ситуацію і утруднює вирішенне французько-німецького спору.

При кінці сього тижня премієр Болдвин має вислати сю ноту також аліянтам і Америці.

БОГАТО АНГЛІЙЦІВ ХОЧЕ ТХАТИ ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН, 18. марта. — Американські консулі у Великій Британії видали віза на пашпорти 26,525 Британцям, котрі хотять виїхати до Злучених Держав.

ЛЕВАЄТЕН ПЛИВЕ ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН, 18. липня. — Вчера відплив із Саутемптон найбільший американський пасажирський корабель Левaєтен (давніше німецький Фатерляндя).

Він везе 1,170 пасажирів. Між ними є сенатор Гайрем Джансон з Калифорнії, котрий у второк має виголосити в Ню Йорку промову про теперішні відносини в Европі.

ДЕ ВАЛЕРА ЗНОВУ ОБЗИВАЄТЬСЯ

НАРИЖ, 18. липня. — Забутий провідник ірляндських повстанців Імон де Валера прислав сюди літаком відозву, в якій каже, що ірляндське правительство впаде й Ірляндія небавом знову буде стреміти обєднаним фронтом до независимости.

ФРАНЦУСЬКІ НАЇЗНИКИ ГРАБЛЯТЬ НІМЦІВ

ЛИМБУРГ, Німеччина, 17. липня. — Французи заграбили тут в філії (бренчу) німецького державного банку 275,000,000 німецьких паперових марок.

Лимбург належить до неокупованої Німеччини і Французи не мали там права переводити своєї „операції", але вони тепер на жадні „права" не зважають.

ПРОГНАНИЙ МІНІСТЕР

ПАРИЖ, 17. липня. — Французьке правительство дозволило бувшому французькому міністрови внутрішних справ Люї Ж. Мальві, котрого засуджено в 1918 році на 5-літнє вигнаннє за зраду своїх урядових обовязків. Йому дозволено вернутись до постелі хорого 80-літнього батька, але коли він прибув домів, батько вже був помер, не бачивши сина перед смертю.

Його вигнаннє кінчиться на другий місяць, тому йому позволено бути ще тільки на похороні, а відтак наказано ще вернутись на кілька тижнів на вигнаннє.

Мальві заявив, що буде кандидувати на посла до парляменту в 1924 році.

ВІДБУДОВА ЛЮВЕНСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

ЛЮВЕН, Бельгія, 17. липня. — Славна бібліотека в Лювені, яку знищили Німці з початку війни, поволи відбудовується.

Нині кардинал Мерсіє посвятив перше викінчене крило, яке становить четвертину будинку.

Загалом цілий будинок має коштувати $1,000,000, на що вже досі зібрано половину, з чого знова половину зложили Американці.

На посвяченню був президент нюйорського Коломбійського університету, др. Н. М. Батлер, котрий передав бібліотеці книжку із списом імен американських професорів та учеників, котрі на відбудову лювенської бібліотеки зложили $40,000.

Бібліотека збудована у фляманському стилю.

ДЕШЕВА ДОРОЖНЯ

КЕЛЬН, Німеччина, 17. липня. — З упадком вартости німецьких паперових гроший їдуть в Німеччині вгору ціни мешкань, одінь і пожиня.

Тут обчислено, що родина, яка складається з 4 осіб, потребує тепер на житє на місяць 3½ мілїона німецьких паперових марок (около 12 долярів).

20,000,000,000,000

БЕРЛІН, 18. липня. — Тутешня грошева біржа замкнена і ціну німецьким паперовим маркам назначує німецький державний банк.

Вчера він визначив 200,000 німецьких марок за одного американського долара, або мілїон за 5 долярів.

Тепер має Німеччина 20 трилїонів паперових марок.

ЗАКІНЧЕННЯ ЛОЗАНСЬКОЇ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 17. липня. — Аліянти і Турки порозумились уже і щодо прочих спірних питань.

При сій новій умові побіду осягнув американський амбасадор Джозеф О. Гру, котрий домагався, щоб нікотра з держав не мала особливих привілеїв в Туреччині.

Остаточно підпишуть договір обі сторони ще сього тижня.

ЛЕОН ТРОЦЬКИЙ ХОЧЕ 10,000 ЛІТАКІВ

ПАРИЖ, 18. липня. — Тутешний дневник Ентранськан подає депешу свого кореспондента з Москви, в якій він каже, що большевицький комісар від війни Леон Троцький заявив, що Росія потребує для охорони своєї території 10,000 літаків. До кінця сього року, казав він, Росія буде мати 3,000 літаків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Не можу міняу адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свобода" 698 Montgomery. Тел. У. Н. Союзу 1338 Montgomery.

Во оголошення рядковик не зміняються.

З Канади належить висилати гроші лише за т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГАНЬБА, ЩО ПОЛЬЩА НАЛЕЖИТЬ ДО УНІЇ ТОВАРИСТВ ЛІГИ НАРОДІВ!

(Промова о. Й. Жана на засіданню Генеральної Ради Унії Ліги Товариств Народів, дня 23. червня с. р. у Відні).

Пане Президенте, Пані й Панове:—

Передівсім мушу подякувати пані Гледстон, що була у своїй любови для справедливости ласкавою вставитись за тим, щоб я дістав слово.

Також шановним панам делеґатам дякую за те, що зволили присвятити мені на кілька хвилин увагу.

Питаннє, що нас тепер займає, дуже великої ваги з точки погляду людскости і права. Я НЕ МАЮ ЩАСТЯ НАЛЕЖАТИ ДО СЬОГО НАРОДУ ГЕРОЇВ, ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, але яко католицький місіонар ділю з ним від 13 літ його болі й нещастя, і можу Вас запевнити, що на всім світі нема ліпших людий, які заслугували у Вас на більшу увагу.

Чому-ж хочете виключити Західно-Українське Товариство з Унії? Чи є справді у статутах параграф, який допускав би подібне виключенне? Не буду повторяти так переконуючих аргументів, піднесених моїм українським товаришем, але займусь аргументацією наших противників.

Ся остання полягає виключно на фалшивій інтерпретації слова „край" в § 2 статуту: у члени Унії будуть приняті Т-ва, що репрезентують край... і т. д. Отже, яка є дефініція слова „край"? Після Ляруша слово край означає територію, і ся його дефініція без сумніву більш міродатна ніж інтерпретація нашого товариша Француза п. Еннессі, тим більше, що анґлійський переклад статуту потверджує, що наша Унія має брати слово „край" у тому ширшому значінню. Отже навіть, колиб ми приняли в найгіршому випадку, що рішенне Ради Амбасадорів нас обовязує і, що та заподіяна нею кривда має бути нашою Унією признана, то чи Східна Галичина тимсамим перестала істнувати як територія, яко край? Ні, Східна Галичина лишилася тимсамим краєм, з тими самими ⅘ українського населення, тільки що в останньому році суверенність над ним мали аліянти, а нині має Польща. Отже ніщо на річи не змінилось, лиш суверенність перейшла з одного підмету на другий.

Що більше, в рішенню Амбасадорів з 14. III. сказано, що Східна Галичина має мати свою самоуправу. А чи самоуправні краї не можуть належати до Унії? Треба було хиба не здавати собі справи із сути й ваги того, щоби щонебудь подібного твердити. Бо дехто була би тоді Канада? Коли Ви викидаєте нас з Унії як самостійне Товариство, то требаб таксамо виключити Канаду, котра є під анґлійською суверенностю.

Але Ви закинете може, що можуть бути ріжні автономії. Правда, я не знаю, якого рода самоуправу приготовляє будучність для Східної Галичини, але напр. пан Камбон, предсідатель Конференції Амбасадорів, перед і по рішенню з 14. марта запевнив мене особисто, що наша самоуправа буде одною з найширших. Пан президент міністрів, Пуанкаре, потвердив тесаме ще 14. марта нашому митрополитови гр. Шептицькому, кажучи, що Східна Галичина буде мати все, крім суверенности. А японський амбасадор в Парижі ще 13. марта сказав мені, що наша самоуправа буде ще ширша від канадійської.

І чи се не вистарчає нашим товаришам із Франції? Чи між сим великим народом має Матери-Батьківщини нема хочаб декілька одиниць, що не зігнулись перед національним шовінізмом і ненавистю до чужинців? Але я дякую Богови, що я канадійський Француз, бо канадійські Французи навязують американське й анґлійське „fair play" (засаду справедливости) до колишньої великодушности Французів.

Кажуть, що коли полишити Східну Галичину в Унії, то усунеться Польща, й можливо ще інші товариства. Та чи сих брутальних погроз маємо ми боятись? Чи Ви дасте на себе вплинути брутальному насильству? Ви дали-б наляканти себе Полякам? НЕХАЙ ПОЛЬЩА ЗДІЙСНИТЬ СВІЙ „ВИХІД", ТО УНІЯ БУДЕ ВІД ТОГО ТІЛЬКИ КОРИСНІШЕ, БО СЕ НАВІТЬ ГАНЬБОЮ ДЛЯ НАШОЇ УНІЇ, КОТРОЇ ПРАПОР ПОВИНЕН МАЯТИ БЕЗ ПЛЯМ НА ЦІЛОМУ СВІТІ, АБИ В П РЯДАХ БУЛА ДЕРЖАВА З ТАКОЮ СИСТЕМОЮ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЯК ПОЛЬЩА.

Апелюю до Вашого почуття людяности і справедливости. Чи Унію заснувано для оборони справедливости, чи для піддержування нерівности? Я самий бачив на нарадах у Будапешті минулого року, що скарги переслідуваних були нерадо принимані і спрямували атмосферу невдоволення у більшости делеґатів. А щоб розвіяти ті всі хмари й уносится спокійно над вульканом; щоб запобігти, аби ті скарги не доходили до Вашого Уряду, Ви силаєте виключити переслідуваних; хотіли-б замкнути їм уста? То рівнялось би завершенню ганьби, якби Ви позбавили сих мучеників їх одинокої трибуни. Бо сей український нарід Східної Галичини попробує тої трибуни, яка лишається для нього одиноким засобом для оборони проти польського тирана.

Я ЗОВСІМ НЕ ПЕРЕБОРЩУЮ, НАЗИВАЮЧИ ПОЛЬСЬКИЙ НАРІД НАРОДОМ ТИРАНІВ, БО Й СЕ СЛОВО У ВІДНОШЕННЮ ДО ПОЛЯКІВ ЩЕ ЗАСЛАБЕ, ЯК ЗГАДАТИ ТЕ, ЩО Я САМИЙ БАЧИВ: СОТКИ ТИСЯЧ ВИЗНАЧНІЙШИХ УКРАЇНЦІВ-ГАЛИЧАН ВИМИРАЛО В ПОЛЬСЬКИХ ТЮРМАХ І КОНЦЕНТРАЦІЙНИХ ТАБОРАХ, ДЕ БІЛЬША ЧАСТИНА З НИХ ТАКИ УТРАТИЛА ЖИТТЄ. НАЗВА ТИРАНА ЩЕ ЗАСЛАБА ДЛЯ НИХ, КОЛИ ВОНИ ЗАМОРДУВАЛИ 5 НАШИХ КАТОЛИЦЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ; ВЯЗНИЛИ Й КОНФІНУВАЛИ ЗОВСІМ НЕВИННО БІЛЬШЕ ЯК 500 УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ. ЗАМАЛО СКАЗАТИ ПОЛЯКАМ — ТИРАНИ, КОЛИ ВОНИ ВИКЛЮЧАЮТЬ НАС, ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ, З ОДИНОКОГО УНІВЕРСИТЕТУ Й ТЕХНІКИ; КОЛИ ЗАМИКАЮТЬ АБО ПОЛЬОНІЗУЮТЬ НАШІ ГІМНАЗІЇ І ШКОЛИ, КОЛИ ВСУПЕРЕЧ РІШЕННЮ СЕН-ЖЕРМЕНСЬКОГО ДОГОВОРУ ЗАПОВНЮЮТЬ ВЯЗНИЦІ ПОЛІТИЧНИМИ ВЯЗНЯМИ Й КОЛИ ВСЕ ЩЕ УДЕРЖУЮТЬ ВОЄННУ ОКУПАЦІЮ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ; КОЛИ ВСЕ ЩЕ ЦЕНЗУРУЮТЬ У НЕЧУВАНИЙ СПОСІБ ТАМОШНЮ ПРЕСУ. Чи можнаб взагалі припускати щось подібного в нинішньому цивілізованому світі? Отже, чи могла-б Унія толерувати те все?

А КРІМ ТОГО, ЧИ МАЛА-Б НАША УНІЯ ПОМАГАТИ ПОСЕРЕДНО ЗНИЩИТИ НАШЮ?

Отже я апелюю до Вашого почуття справедливости і братерства. На вилість Бога: НЕ МАЧАЙТЕ ВАШИХ РУК У СЛЬОЗАХ ПОНЕВОЛЕНИХ У КРОВІ МУЧЕНИКІВ!

ЧОТИРИ ТИЖНІ МОРЕМ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Арґентини).

Пароплав рушив. Ню Йорк лишився позаду, а попереду йшла водою наша стежка до далекої Арґентини. Пращайте, любі земляки, що так щиро привитали нас на чужині! Ось і зараз, коли рушили в путь, на березі ще довго видно постаті знайомих. Махають хусточками. І довго, довго ми дивились на ті береги Гудсону, що стали нам майже рідними.

Ось статуя Свободи. Несподівано пароплав зупинився. Мы скоро довідались, що страйкують робітники біля машин. Вони взяли човна і відплили на беріг. Тепер невідомо, коли поїдемо, і взагалі чи поїдемо, якщо страйк пошириться.

Час минав тоскно та помалу. Ходимо, поглядаємо на той Ню Йорк, що ось-ось стоїть перед очима, а поїхати туди неможливо; ми уже вибули за кордон. Настрій наймерзотнійший: це такий початок, а попереду 6,787 миль дороги. Скільки ще буде таких несподіванок?

Другий день минув на тімсамім місці. Кожних 5—6 годин підїздив пароплавчик і привозив гурток нових робітників, здебільшого чорнокольорових. Нарешті 7. травня рано ми прокинулись уже серед моря. Америка десь зникла за водяним обрієм, а в лице подував зженьший вітрець океану. Не буде коли на нього довго дивитись, бо в 10 годин перша співанка.

Потяглися нудно довгі одноманітні дні. Дірігент і солістки їхали першою клясою, а решта хору — другою. Публіки на пароплаві взагалі було дуже мало: 42 душі в першій кляси та 52 в другій.

На хор чужі люди спершу дивились якось підозріло. (Потім нам казали, що в південній Америці хоровий співак це щось подібне до „карманщика" або взагалі дрібного „жулика"). До першої кляси вступати було невільно. Але 11. травня відбувся на пароплаві концерт в помешканню першої кляси. Співали в цивільному вбранню, по домашньому. Після концерту була спільна вечірка, висті, шампанське і знову полились пісні уже поза звичайним репертуаром. Публика чужа змішалася з хором і мало не ранку гуляли та співали. Після того хор одержав права горожанські також і в першій клясі.

Наші співи всім подобались. Підчас співанок публика збиралася слухати. Часто приходив сам капітан і раз аж витирав сльози на очах від зворушення. Вечорами, коли давно уже пора було спати, на палубі збиралась компанія і спочатку тихо, а далі все голосніше, починала співати. Тут було й „Реве та стогне" і „Як умру, то поховайте" і мало не весь „Заповорожець за Дунаєм" та „Вечорниці". А коли уже доходило до „Зазулі" і баси починали гукати так, що їх чути були за чотири милі, на палубі зявлявся наш доктор (мила людина) і делікатно зауважував, що уже дехто спить. Тоді розходились.

Пароплав був старий, як стопітана кальоша. За добу проходили пересічно миль 240. Пояснювали це тим, що нові робітники ще не пристосувались до праці; половина їх лежить хора і т. і. Ми плили весь час, нахилившись в лівий бік. Іноді схилення пароплаву сягало на 20°. Було таке враження, що ось-ось усі послизаємо у воду, а може й пароплав перевернеться. На нерви це впливало так, що в інші ночі мало хто міг спокійно спати. Та й як його заснеш, коли твоя койка (ліжко в каюті) стоїть боком, а під пароплавом до дна більше верстов від числа днів, що їх тим пароплавом треба плисти до берега.

Швидко ми відчули, що вожаб'ї в площиці. Почались дезінфекції та переходи з одної кабіни до другої. Але нічого не помагало. Довелось це лихо терпіти. Другим великим нещастям була наша їда. Як взагалі на морі, нас годували консервованим, маринованим, соленим, копченим тяжко стравним одноманітним столом. Ще не погано було нам на Каронії*), яку ми часто згадували, порівнюючи з цим пароплавом. Але там ми їхали 10 днів, а не чотири тижні. Тут же продукти були певно дуже лежалі, бо кірм загально попсовних шлунків, було три випадки прямого затроєння. Ми без усякого апетиту, а накінець подорожі капеляне мали вигляд досить хорих людей; в усякому разі всі дуже схудли. Морською хоробою порівнюючи страждали небогато. Лише 8. травня не було співанки. Лише дві, три душі були серйозно хорі і то головним чином через нервове життя наше. Особливо було неприємно, коли пароплав несподівано спинявся. Чи то машина перестала працювати, чи щось поладити інше було треба... Ніхто з нас не міг нічого пояснити.

Але неґативні боки подорожі урівноважувало чудове відношення до хору команди пароплава, особливо капітана. Він робив усе можливе, аби усім було весело і приємно. Майже що вечера на покладі то першої то другої кляси під музику орхестри відбувались танці. Коли стали нарікати на одноманітну їду, капітан дозволив зварити нам, що самі хочемо. Таким чином одного разу на пароплаві зявився чудовий борщ. Це було ціле свято. На обід прийшов сам капітан, наша адміністрація, солістки і т. і. За столом було вино, промови і весела гутірка. Цікаву хоч коротку промову сказав капітан, приблизно такого змісту: Я завсіди почував себе Анґлійцем і тим був гордий. Але коли я почув українські співи, познайомився з українським жіноцтвом, а особливо як покоштував української кулінарії, я тепер шкодую, що не вродився на Україні.

Використовуючи вільний час, хористи завзято почали студіювати анґлійську мову. Капітан став давати лекції гурткови хорих на анґлійську хоробу, як хрестили цю пошесть гострі язики. Дехто мав з Ню Йорку добрий запас книжок для читання, так що хто мав охоту, то міг тут читати до схочу. Решта увесь час проводила за ріжними забавками: шахи, лото, і особливо карти. Врешті-решт все це швидко так обридло, що у кожного було бажання як найшвидче дістатись до берега.

Життя серед моря, де увесь світ складається з води, неба та корабля, давало враження цілком оригінальні. Вечорами за пароплавом світив фосфоричним сяйвом довгий білий хвіст, а в ньому зявлялись і погасали, мов електричні ліхтарки, якісь морські світляні животини. Води моря що дня ставали цікавіші, кольор їх невпинно змінився і швидко зробився синім, мов густо розведена синька. Було приємно стежити за ріжнокольоровими відтінками, що бачилися по безмежних водних просторах слідком за тінями хмар. Іноді тут траплялись цілі кольорові симфонії. Так 19-го травня весь пароплав вибіг дивитись на чудовий захід сонця. Воно прощалося з нами горяче-червоним блеском у золотих горах хмар, а з протилежного боку, на чорнім тлі сходу миготіли блискавиці та гуркотів грім і тут же поруч сяяли на водах пишні ризи кольорової веселки. Поміж сходом і заходом стояли чудово малюванні хмари і тіни від них на воді так швидко перемінювались, що вода здавалась живою і то починала горіти полумям сонця, то знову гасла. Дощ в якомусь місці океану можна було бачити майже завсіди. Іноді, коливо під кінець подорожі, трапились великі обшарі туману. Але вітрів великих не було. Тільки коло Ріо де Жанейро нас досить добре погойдало; тай то тяглося недовго. Знову ж і мертвої тиші, того „штіло", про який нам оповідали, не довелось побачити. Що-ж? Усяке правило є теорія і на нашу долю випало, можливо, лише виключення.

Небо теж дуже всіх цікавило. Ми дивились на нього цілими вечорами. Знайомі з дитинства зорі, як от „Віз", „Волосожар", і т. и., поперекидалися, подалися на північ і почали щезать, а на їх місці зза обрію являли ся нові. Десь вийшов полудневий хрест і то вечора підходив вище та вище до гори. Та куди йому до Воза! Наш Віз і світить ясніше і взагалі кращий. Але є тут багато інших зір, невідомих нам досі й прекрасних.

13-ого травня переїхали тропік Рака. Ставало що раз тепліще. В цей день моряки одягли біле вбрання. На долішньому покладі спорудили басейн для купання в морській воді. Тут було особливо весело. Повітря ставало що раз тепліще. Почували себе як у парній лазні. Одягалися в що як найлекше. Від вогкого повітря все ставало мокрим: постіль, одежа, книжка в руках. Спека гріє й сушить; це-ж тепло тілько нас варило.

20-ого ранком досягли екватора. Після сніданку в „мюзик голл" відбулася молитва. Капітан справляв обовязки пастора, а присутні співали під проводом фортепяна молитви, вичитуючи текст їх по окремих молитовниках для подорожуючих на морі. Після того ми просспівали „Отче наш" і „Під Твою милость прибігаєм, Богородице Діво". Це було надзвичайно прекрасно і зворушуюче вплинуло на всіх. Нас, так далеко закинутих у невідомі чужі краї, українська молитва перенесла додому, де цею молитвою до Матері Руського Краю кінчиться кожна вечерня відправа. Тут на морі як далеко ми від усього живого! Перші два тижні не зустріли ніодного пароплава, ніодної птиці — вістника, що десь поблизу є беріг. Лише 22-го ми наблизились до землі так, що зявились і птиці, а далі мов ріка, далека смужка суші десь за хвилями моря. Тай то не надовго. Лише 26-ого ми уже були близко від землі. Коли обминули так звану Холодну Гору, дійсно відразу повіяло прохолодою. А другого дня вранці були уже в Ріо де Жанейро, що стоїть майже на самім протіку Козерога.

Столиця Бразилії так оригінально прекрасна, що трудно відшукати інше подібне місто. Велика затока Океану, по берегам якої розтягнулось безпечну дальню місто; роскішна зелень крутих мов цукрові голови, скелястих гір, розкиданих там-сям серед міста й за містом; надзвичайна барвистість і дивно мальовничі форми кравевидів; усюди горяче сонце, блакить моря й неба, кольоровість гір, дерев, квітів. Здається, що само повітря тут дихає чимось роскішним, безжурним, квітечно-безладним, далекими від усякої енерґії та працьовитости.

На березі нас зустріли двоє одиноких в цьому місці Українців: М. Бродюк та О. Шпитко. Велика українська кольонія тут є в провінції Парана. Наша стихія українізує там чорнокольорових, котрі засвоюють українську мову.*) Місто Прудентополіс уявляє з себе український центр. Тут є деякі торговельні і освітні закладн, аматорський театр, тижневик „Праця" і т. и.

Земляки допомогли нам ознайомитися з Ріо де Жанейро. Цікавого тут богато, але часу у нас було мало. Спочатку поїхали дивитись на більш цікаві краєвиди. Море на березі з його величезними сніжно-білими пінявими бурунами, виглядає кращим ніж там, на просторах Океану. Дехто поїхав страшним повітряно-канатним шляхом на верхівя гір. Інші оглядали павільони великої виставки, що уже зачинюється; їздили в дуже цікавий зоольоґічний сад і т. д. Само місто ще й досі збе-

*) Пароплавом Карония У. Н. Хор їхав до Америки з Европи.

рігає в собі риси першобутньої дикости поруч з найновіщими вигодами цивілізації. Тут не диво, коли в літку спуститься з крутої гори який гад і стане робити панку на вулицях своєю появою, аж поки його не вб'ють. Яка держава така й столиця. Ще й досі Бразилія не досліджена, дика та пустельна. Населення розмовляє переважно портуґальською мовою, але потомки Портуґальців ще не бачили тих тисяч квадратових миль, які є в середині краю. Покійний Розевелт, поїхавши на полювання львів у сільваси, поробив там несподівані ґеоґрафічні винаходи, як напр. великий водопад. Очевидно, мапа Бразилії до цеї пори укладається лише приблизно; особливо це стосується до тих кольосальних рік, що вливають свої води в Амазонку.

Пароплав наш вигружався дуже повільно і лише другого дня пізно у вечері рушив далі. Тут море наче зрадило, що пароплав став лекший, і стало нас так гойдати, що почалася у багатьох морська хороба. Але 30. травня море так заспокоїлось, що такої тиши ми не бачили до тої пори. Знову можна було милуватись його кольоровістю та ще іноді бачити китів, що пускали із себе догори фонтани. Де вони тут взялися?

2. червня були в Монтевідео, столиці Уруґваю. Наша подорож занадто довго вже затяглася. В Арґентині ще від 28-го мусіли-б ми почати концертувати. Тому не стали дожидатись поки пароплав скине груз, а переїхали на другий і швидко поїхали далі. Новий пароплав був значно менший, а рупаж у троє скорше. Ми так швидко їхали, що вранці наскочили на мілину і спинились. Стояв густий туман. Зараз же підплив щось з десяток буксірчиків й цілу годину тягнули нас на глибше місце. Тимчасом туман потроху розвівся і ми побачили, що стоїмо на річці Ля Плятті перед самим Буенос Айрес, столицею Арґентини. Від початку нашої подорожі це був 30-тий день. В день прибуття — перший концерт. Як же це воно буде? В історії подорожі Української Капелі розгоралась нова сторінка.

Гр. Павловський.

Buenos Aires, Argentine, 10. VI., 1923.

*) Ось малюнок з натури. Одна жінка, тільки що з краю, побачила на улиці Мурринку. Не могла утриматись від подиву: „І вродиться оттаке чорне!" — каже. Та ще більш замаялась, коли почула українську відповідь: „Ось як рожиться тут рік, другий, то станеш сама ще чорнішою".

ДОПИСИ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поміч студентам.

Дається до відома, що товариство „Буковина" отримало з листи з Европи від студентів, котрі хочуть докінчити науку і просять підпомоги у товариства „Буковина". Згадане товариство взяло одного, а два остаються тому що тов. „Буковина" не всилі дати відмогу всім тром, звертається до тих товариств, що чуються всилі і хочуть дати матеріяльну підмогу цим студентам, щоб були ласкаві зголоситись на адресу тов. „Буковина", P. O. Sta. D, Box 182, New York City.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Збірка на український університет у Львові.

Українці, котрі зрозуміли ціль українського університету у Львові, жертвували хто що міг на мої руки. Хотяй не велика сума, але якби кожда щира гроша вислала стільки раз на 6 місяців, то певно ся поміч буде-б великою користю. На руки Н. Н. вислано $20.00 до Львова а $1.75 оплата — разом $21.75. Свідючі жертвували: Мельник, Зімняк Н., Щепанюк, Балоний, Закалужний О., Маселко, Максимяк, Озимок, Незнайомський, Турчин, Бурак, Ревуцький, Матіяш, Павлів, Гамкало, І. Готра, Кибала і І. Курило по $1.00; Теодозія Кушнір-Воробець 75 ц., Щепанюк, Юр. Бойко, Могила В. і Литвин (мол.) по 25 цнт., Язвінський, Кобилинський і Давлишин по 25 цнт. — Разом $21.75. Гроші вислано просто з Бейону, Н. Дж. до Львова, так як жертводавці бажали.

Іван Мельник.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читанне веде до просвіти, а просвіта — се сила.

Пишіть по цінник книжок до

"SVOBODA",

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПЛАТІМ НАРОДНІЙ ПОДАТОК!

Чи знаєте, що це народній податок?

Народній податок це малий кводер, який повинен платити кождий Українець і Українка кождого місяця, щоб дати поміч нашому народови в його визвольній боротьбі!

Чи народній податок мають платити лиш Українці?

В першу чергу всі Українці і Українки, а відтак всі ті, які живуть з Українців, це банкири, фабриканти, реставратори, сторники й інші.

Хто є обовязаний платити податок після статута?

Всі відділи Українського Народного Союзу, Провидіння, Січи, Ліги Горожан, Ліги Ветеранів, Народньої Помочі та Згоди Братств!

Чому?

Бо сі Товариства підписали статут Обєднання і зобовязалися складати податок!

Чи вони це роблять?

Не всі!

А чому?

Бо в декотрих є ще „зневіра"!

Чому народній податок так низкий?

Бо наш народ в Америці бідний, а коли кождий Українець і кожда Українка дасть одного кводра, ми зберемо таку суму гроша, яка вистарчить на обезпеченне всіх потреб українського народу в цьому краю!

Як довго треба платити податок?

Так довго, як довго український нарід просити-ме нас о поміч!

Тому ставаймо в один ряд і спільними силами вдармо на ворога! Най не буде між нами хрунів, а всі як один станьмо до бою!

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

ТРОЦЬКИЙ ПРИЗНАЄ РУТНУ ПРОМИСЛОВУ В РОСІЇ

Л. Троцький на засіданню совєту праці й оборони при обговоренню питань про дальше предвиджуванне державних ґростів заявив:

Тепер становище нашого великого промислу таке, що кожда задержка в асиґнуванню кредитів загрожує повною ліквідацією продукції. Тепер уже пізно говорити про доцільність видавання дальших субсидій, про це треба було думати раніше, півроку тому назад. 55 відсотків великих підприємств добуваючого і оброблюючого промислу уже припинили продукцію, а 45 відсотків, які залишились, працюють в залежности від одержання грошевих засобів, палива і сировини. Саме собою розуміється, що асиґновані нами додаткові кредити доводиться записати на рахунок втрат скарбу, але в цей спосіб ми підтримуємо продукцію, поки наші ріжні комісії й міжвідомственні наради не розважують питання про остру крізу нашого державного промислу.

Тесаме говорили йому давнійше люди розумні.

НАГІНКА НА УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ЛЬВОВІ

Дня 8. червня с. р. о год. 6. пополудні в „Просвіті" у Львові поліція окружила будинок, вдерлась до салі, де були зібрані студенти і перевела у присутніх ревізію, забираючи документи.

ЄДИНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ФРОНТ НА КУЛЬТУРНОМУ ГРУНТІ*)

Розмови про „єдиний фронт не припиняються і приймають тяжкий характер, вибухаючи при кождому факті погіршення нашого політичного становища. І що більша політична наша поразка, то голосніше лунає крик про „єдиний фронт" і тим більше громадянство розколюється суперечки про „вихід"... Перебування наше на еміграції розкололо нас, розпорошило на атоми — індивіди і цей процес не припиняється. Причина, яка витворює цей стан — наша військово-політична поразка цілої нації, що програла свій визвольний бій в цій історичній добі. Коли розпорошення є наслідком поразки, то поразка є наслідком багатьох, причин, які загалом можна поділити на дві групи: обективних, що не залежать од наших якостей за цієї доби, і субективних, що кориться в нас самих.

Обективні причини поразки: перша (і головна) — **суспільна структура** укр. нації, яка немає багатьох необхідних власних органів для виконування своїх важних суспільних функцій („неновна нація"). На Україні єстує не тільки суспільний, але і міжнаціональний поділ праці, при чім майже всі Українці заняті в хліборобстві, а промисл, торговля адміністрація, наука, техніка, церква, і т. д. в руках чужих національних груп, що входять в склад „цілого суспільства" на українській території. В силі виконуваних ними суспільних функцій їхня суспільна роль і могутність Четверта частина населення на Україні не українська і вона по силі рівається, а може й більша инших ⅔ (українців, що виконують найнизчі по інтелектуальних вимогах суспільні функції.) Тому, що чужинці виконують **необхідні** суспільні функції вони входять органічно в склад **суспільства** на Україні, і це суспільство є органічною цілістю в якій українська нація є лише складовою частиною (**фізично** великою, але суспільно — слабою), цеб то українська нація **є соціяльною групою в цілому суспільстві**. Відціль органичний наш дефект: Українська нація є лише частиною Громадянство на Україні, а життям керує Громадянство в цілому. Поскільки громадянство в цілому не є українським, то воно все не може захищати українських інтересів. Український нац ціял для того, щоб керувати життям на Україні треба обернутися в повне Громадянство, в повну суспільність. **Частина** може обернутися в **цілість** тільки шляхом довгої еволюції і диференції- з необхідним виділенням з себе потрібних органів для виконування всіх суспільних функцій, для задоволення **всіх** потреб цілого суспільства. Під час революції ми всі бачили брак: учителів і шкоді, офіцерів у війську, довідчених політичнім житті, організаторів промислу, обміну і т. д. Це серьозний дефект! Це ще не повна нація. В боротьбі сил за Українську державу була невелика числом інтелігенція, а і населення та ще інтелектуально дужча, керуюча, була проти нас.

Таке суспільство, що є сістемою антагоністичної взаїмности взаїмозалежности, не дало нам можливости створити свою державу. Закон суспільної структури побив нас. Друга причина: географічні умови. Довгий, нічим не захищений кордон з Росією.

Третя: комунікація залізнична — залізниці з одинаковою шириною тору.

Четверта: военно - стратегічне становище: на Україні ні одного заводу зброї, а головне на Україні було розташовано міліони чужого війська (румунський", „та „його-західний фронт", що при демобілізації прокотились через Україну), а військові українці були розпорошені на чужих територіях.

Ці причини (а можна вказати ще) природні, або створені історично, цеб то вони грали фатально роль обективно непохитних для даного моменту перешкод, створені незалежно від волі сучасного укр. покоління.

Головніші з субективних причин поразки такі: а) **брак національної свідомости в українських масах** — це загально відомий факт. Українські вояки в осіни р. 1917 в кращому разі оповіщали „нейтралітет в боротьбі України з Росією, а то так і стріляли на „Україну", яка невідомо відкіль взялась. Борці за національне і соціяльне визволення України не раз чули, як темні українські селяне чи робітники похвалились з України „паси, дерти й сіллю терти."

б) Брак **політичної свідомости в україн. інтелігенції**. Поми но невтрального балакання про політику, інтелігенція в масі розумілась на політиці, як вовк на зірках. Про саму техніку політичної боротьби і праці мало хто знав; тому організаційна праця була хоч і велика по затраті фізичної енергії, але не творча по змісту, не тривка по наслідках. Показчиком політичного анальфабетизму укр. інтелігенції є її сучасний поголовний „аполітизм" і „безпартійність".

Люди говорять про „Єдиний фронт", про політику і боротьбу. а одкидають при тім єдиний засіб боротьби — організацію і форму її — політичну партію. Подавляюча більшість безпартійних — це значить, що Україна не має організованих сил для боротьби. Нація що складається з „безпартійників" самостійною ніколи не може бути. Як відомо, всі некультурні народи і дикуни „безпартійні". Нація неграмотних селян, робітників і малоосвіченої інтелігенції — такою є Україна, не могла і поки що неможе політично організуватися, цеб творозбиться на партії. Проповідь безпартійности може виявлятись тільки у некультурних народів чи суспільних груп. В цім ми дуже одріжняємось од европейців. Наші хвалителі української „культури" і „европейськости" хай поважніше обдумають цей стан річей і тоді вони позбудуться самохвальства. Ми, не европейці. Це ясно і для неозброєного ока.

в) Брак **матеріяльних форм** духової культури. У нас нема книжок, шкіл, будинків, залізниць, літаків, заводів, машин, мостів, церков, трамваїв і т. д. — Нема того всього, що є матеріялізованою цінностю — знання, втілених законів механіки, фізики, химіі і под. Ці матеріяльні форми духової культури створені на Україні не — українцями. і в руках не українців. Формули, теореми, закони, гіпотези і т. д. пройшли не через українські голови, а тому й нема української культури, як вищого стану добробуту, нема у цих матеріяльних символів — проповідників культури, бо наша нація живе **по-за культурою**. Ми маємо „селянську" культуру, але її не вистарчає навіть для селянського способу життя. Наша селянська культура є показчиком стану нації, ціла наша нація живе зубожіли змістом „культури" анальфабетів, „культурою" селянського побуту і господарства.

Міжнаціональний поділ праці на Україні одвів для українців функцію примитивного хліборобства і дав печать — поза культурного буття, неуцтва, духовного примітивизму. І коли така нація виступає на боротьбу проти величезного числом і озброєного культурного ворога, то не дивниця, що вона програє бій. — Не треба дивуватись — треба розуміти.

Виконуючи найнизчі інтелектуально функції в суспільстві, наша нація не стоїть у **звязку взаїмочинности** з інтелектуально чужими, соціяльно пануючими групами. Культурного контакту нема, і тому нація обективно засуджується на деградацію, коли не зрозуміє свого стану і не захоче одчайдушно боротьси.

Вказані вище причини виявляють на низьку соціологічну хиратеристику української нації, а з цього органично виходить її **політичне безсилля і... поразка.**

Маючи на увазі такий стан річий, всякий здумливий українець, коли захоче виробити програму громадської праці, поставить собі таку **мету**: українська нація мусить перетвориться в **повну націю-націю.— суспільство**, в якому всі суспільні функції мусять виконувати українці. Цей шлях веде до скасовання **міжнаціонального** поділу суспільної праці на Україні: до корінної зміни нашої суспільної структури. Щоб в українстві виросли всі потрібні органи суспільної фізіології: промисеиш обмін, адміністрація церква, військо і т. д. — все це мусить бути на ділі українським. Тоді стануть українськими і всі **матеріяльні засоби духовної культури**: залізниці, трамваї, будинки, книжки, мости, паноплави і т. д. Ці матеріялізовані символи духовної культури ніяк не можна приобрати инакше, ніж шляхом їх вироблення своєю головою і своїми руками. Вони тільки тоді стануть **нашими**, коли пройдуть через українську псіхіку, через наші голови і руки. Ні купити, ні реквізувати їх неможна — їх треба **створити**. Цей процес створення інтелектуально найбагатших продуктів культури і є **відродженням** нації по суті. Подібний шлях вже пройшли чехи. І хочаб сталася у них окупація, чеський народ через це не перестав би бути соціяльно самостійним, а у нас хай проклямується політично — державна самостійність то все таки внутрішнього соціяльного ми не будемо самостійними ще довгий час. Перед українською нацією лежить неминучий шлях створення своєї культури власними силами. Иншого нам не дано і його нема.

Створення цінностей матеріяльної культури творить велику діяльну взаємочинність і робочий звязок індівідів. По суті це і є єдиний творчий національний фронт. Сістема української взаїмочинности — ось що нам треба. Коли ви десь служите в російському банкові а ви неукраїнській редакції, то між нами взаїмочинности майже нема. Ми чужі люди. Українська інтелігенція служить переважно на чужій службі — нема чужа по суті своєму народові. Нам треба самим творити духові і матерільні цінности і обмінюватися ними — це й буде українська взаїмочинність. І коли вона охопить всіх українців, коли вздовш і в поперек нитки взаїмочинного звязку перестелють українську соціяльну просторінь — тоді буде українська повна нація. Тоді буде повна національна і політична свідомість у кождого індівіда — це й буде національний організм, частини котрого функціонально зваєжні одна від одні.

Ми повинні виробити всеукраїнську програму культурно-господарської творчости — і це буде наша реальна програма. Вона не саме буде инакшою ніж програмою перетворення етнографічної маси в націю живу, в сістему творчої взаїмочинности обіцу цінностями. Це треба робити тепер же, на Україні, на західних землях, на еміграції. Де є два українці, вони вже мусять щось спільно робити, щоб взаїмно бути потібними, корисними. Це буде єдиний фронт самодіяльної творчої взаїмочинности. І тільки він поставить на ноги українську націю. На еміграції ми зробили спробу організувати культурну роботу, керуючись принціпами вищезазначеної суспільної філософії. Український Комітет в Ч. С. Р. власне і організує такий „єдиний фронт" на культурному грунті, втягнючи українців у взаїмочинний звязок. Коли У. Г. К. захотів поширити сістему української взаїмочинности, то організував Господарську Академію, котра готовтьле господарських техніків, організаторів виробки матеріяльних вартостей. Нам цього малої тому У. Г. К. створив Вищий Педагогічний Інститут для підготовки організаторів духовної української культури. Ці люде учаться в українських школах, українською мовою, всі знання набирають в українських термінах і означеннях. І тому вони будуть в реальному житті творцями українського звязку. Той факт, що я професор, я студенти учать і учаться в українських школах, значить дуже багато: так ми виривається із полону чужої культури, московської і польської, стаємо „духовно самостійними і творцями окрему індівідуальну в своєму роді сістему звязку — українську. Так ми відриваємось від чужого грунту і творимо свій. Це і є емансіпація, визволення на ділі.

Очевидно, ми яко еміґранти, творимо ще й инші форми взаїмочинности; і переходова станиця Укр. Гром. Ком. і амбуляторія, бібліотека — читальня, і „Українська Хата" — все це реальні зявища українського звязку, українського суспільства, самостійного sui generis.

І коли логично поширити програму цієї праці У. Г. К., то на черзі стоїть проблема українського видавництва для створення укр. книжок вищеслікного змісту. Оповіщений У. Р. К. проект національної позички на Громадський Видавничий Фонд і є таким конкретним заходом.

Книжка, як рухомий матеріяльний символ звязку — не має собі конкурента. Вона перемогає просторінь і збірає людей однією думкою через тисячі кільометрів. Вона перемагає час, вона перемагає забуття, минулість. Соціологічна робота книги ще не досить оцінена, але ми українці знаємо, що без організації української псіхіки не може бути укр. нації, бо доки українець з неминучістю **мусить** читати російську і польську книжку (не з наукової цікавости, а вдне з внутрішнього **мусу**), дотіченма ще укр. нації, як самостійної соціологічної категорії, як окремої індівідуальности.

Ми маємо в Чехословаччині три, **вищих** українських школи (Університет, Господарська Академія, Педагогічний Інститут). маємо до сотні професорів, маємо тисячі українських студенті, але... і професура і студенти залишають десятки тисяч чеських корон в російських книгарнях, добровільно, без зовнішнього, але з внутрішнього **мусу**. Це і є показчиком, що як псіхічна самотворяща індівідуальність українська нація ще не істнує, бо вона мислить і творить тільки на основі чужої культури. Чужу культуру можна і треба запозичувати, але основа мусить бути своя. Тому, хто цей час не думає і не робить активно для створення вищешкільного наукової української літератури, той не знає, що таке нація, той, хоч і українець, стоїть по за нацією. Ми мусимо одірвати українця від основ чужої культури і щойно після цього одриву створити самостійне ядро української нації, яке житиме самовистарчально, само з себе, абсолютно індівідуально, буде з чужих культур запозичувати для розвитку, але житиме з джерел своєї основної творчости.

Ві українці без жадних вимиків повинні стати в ряди творців першого, ядра самостійної нації — культурного ядра. Це можливе тільки і виключно одним шляхом — шляхом самостійної організації, національно-колективної псіхіки. Реально: шляхом створення своєї національної літератури. З кождої галузі і дісціплінн мусить бути видана насамперед хоч одна книжка, поважна книга: історія, математика, анатомія, соціологія, політична економія, наукове право, математика, географія, сатова історія і т. д. Таких книг у нас нема, але вони мусять бути. Нації що немає ще енціклопедичного словника, не може бути самостійною! Отже, ми мусимо творити велике наукове видавництво, як єдиний засіб — до у самостійнення української псіхіки. І це буде перший історично і реальний справді єдиний національний культурний фронт.

Паралельно мусять відбуватись економічні обєднання, обмін матеріяльними цінностями — і це буде процес відокремлення української нації **господарське**, і тільки в цих двох процесах буде формуватися правильний політичний вираз українських суспільних груп. Коли стане дійсністю потрібна система української взаїмочинности — культурна, господарська політична — тоді стане фактом українська нація, як індівідуальність, а не органичних додаток до чужих націй. І щойно тоді українська республіка — держава стане також фактом. Без цього інтелігенська політична спекуляція і всякі орієнтації, як на Москву, так і на Варшаву, як на пролетаріят, так і на буржуазію будуть в кращім разі — благородним дон-кихотством, а в гіршім — гнилим процесом, що не може поліпшити ворогам і не може зробити ніякої користи для своєї нації.

Вищенаведеним нікого не навчається, нікому не дорікається, нікого не обвинувачується, бо ясно, що тільки нерозуміння свого становища українською інтелігенцією, брак у неї будь-якого наукового, передовсім соціологічного розуміння суспільства і його механізму є причиною сучасного розвалу, безідейности, деморалізації. Соціологично неграмотні люди не можуть вказати виходу для нації з її теперішньої кризи. Корабель розбився, потонув, а вратовані з його насажири міркують, що він розбився тому, що був не добре пофарбований, що він мав неправильне імя, що зрештою під ним була вода, а не кажуть головного: що він потонув тому, що був збудований з поганого дереваі що в дні була велика дірка. Не вода визуватиме затонув корабель, а винуватий сам корабель, що затонув. Не монархізм, терор, фашизм, большевизм вратують Україну, а національно-громадська творчість, продукція матеріяльних і духовних цінностей, обмін цими утворенями, соціяльного звязку між українськими індивідами, цеб то перетворення сипчого піску індивідів в сцементовану **реальною взаїмочинностю націю**. Не плакали, скіпліти, інтриґувати, доносити чужим на своїх, не вичачуствати, а працювати над створенням власних цінностей нам треба. Треба передовсім старатись **науково** розуміти, науково думати, і невтомно працювати. Не „орієнтація", а праця. Не інтриґи, а соціологія, не скіглення, а бадьора і завзятя. Не слова, а книги, діла, матеріялізовані цінности створять нам суспільство — націю і державність.

Коли Український Громадський Комітет в Ч. С. Р. зробив щось справді путнього для України, а про його роботу позитивно говорять всі — то це він зробив, тільки завдяки своїй соціяльній, філософії, здудованій на засадах, згаданих у цьому викладі.

*) На таку тему зробив виклад 7 червня в Празі в „Українській Хаті" Укр. Гром. Комітету Голова Укр. Гром. Комітету д. Шаповал. Зважаючи на вагу зачеплених тем подаємо тут скорочено зміст того виклада.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЄ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШІВ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСІХ ИНШИХ РІЧИЙ, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЮКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

(Продовження) (13)

Фелікс багато сміявся, поки Іван оповідав.

„Цілком правильно! Цілком так! Ніби ти вичитав це з книжки. Але як раз, щоби оминути це лихо, я хочу притягти до проводу підприємством чоловіка, який добре знає цілу справу — тебе."

„Це найбільш небезпечна помилка. Я розумію і знаю завдання мого обмеженого підприємства, але я не знаю великого світового ринку, і я не міг би задовольнити вимог великого підприємства. Багато малих фабрикантів і купців пішли на дно через те, що вони уявили себе здібними бути великими фабрикантами і купцями; бо тут ходить о два протиежні талани і протиежні студії. Малий крамар мусить хапатися за кождий маленький прибуток. Великий купець не повинен навіть зважати на малий зиск. Перший повинен працювати лише на совість, другий мусить багато ризикувати. Один мусить присутсвуватися до місцевих відносин, другий мусить спекулювати на великий світ і, коли його випруть з одного місця, він мусить здобути собі инший ринок. Для цього мені бракує студій, знання, фаху."

„Ти занадто скромний. Я вже переконаю тебе в протилежнім."

„Ну, припустім, що все склалося так, як воно істнує, в твоїй фантазії. Чудова фабрична кольонія істнує, працює, постачає добрі товари за дешеву ціну і у задоволяючій скількости; аж приходить головне лихо: топографічні перешкоди. Поклад вугля долини Бонда віддалений о 20 миль від найближчої желізничої стації і о 25 миль від найближчої столичної ріки. Подорожуючи ти міг бачити які шляхи ми маємо. Протягом чотирьох місяців року взагалі не можна посилати вантажів до віддалених місць, але навіть в найбільш сприятливу пору року наш вугіль і наше залізо через високу платню за провіз вже до найблизчого складу зробилось би остільки дорогі, що ми не могли би конкурувати з вуглем чи залізом з Прус чи Ліверпуля."

„Я знаю це все," промовив Фелікс сладячи коралевим держальцем своєї палички по закрученим вусам; „але цьому лиху легко порадити сільчою залізницею з долини Бонда до головної лінії."

„Залізниця долини Бонда," скрикнув здивовано Іван. „Ти-ж не гадаєш що з капіталом в чотири міліони можна вибудувати також залізницю в двадцять миль."

„О зовсім ні! Це будоб знова завдання иньшого підприємства."

„І ти гадаєш, що для фабричної кольонії долини Бонда Капіталісти захотіли би будувати залізницю в тупе, яка не має жадних виглядів на торговельний рух?"

„Чому-ж ні?" промовив Фелікс, прикладаючи держальце своєї палички до уст, ніби він хтів поділити на дві частини свої промову; „коли держава дасть конституційну гарантію процента."

(Тоді державна рада була конституцією).

Іван розкрив очи ще ширше і клав особливий притиск на кожде своє слово.

„Держава — повинна дати — цій залізниці — гарантію відсотку. Це-ж булаб безсумнівна шкода для держави. Я це вважаю не можливим."

Фелікс відповів гордо: „є ключі, які відмикають двері бюр високих панів."

Більше він не дозволив собі сказати, затискуючи решту поміж зуби в своїх устах коралевим держальцем своєї палички.

На це Іван витяг шухляду свого столу і взяв звідти кавалок чорного хліба.

„Бачиш ти це? Люди, які їдять такий чорний хліб, не будуть чекати в передпокоях світлих панів."

Фелікс з холеричним сміхом закинув голову назад і закрутив мінком свою паличку між пальцями.

„Отже не будемо говорити більше. Ти маєш час прилучитися пізнійше. Бо що я раз постановив собі, то я виконаю. Я закладаюся з тобою, що я вітягну маєток долини Бонда з кількою спід ніг і побожній контесі зпід клячника, що я улаштую найкращу фабричну кольонію монархії і всуну її поміж світового ринку — це так, як моє імя Фелікс Кауальман.

„Ну, щасти Боже до виправи, але я лишаюся дома."

Прихід пана Роне перервав цю розмову.

Француз заявив, що він зная своє завдання, приймає умови Івана і готовий зараз-же заняти свою посаду.

Іван простягнув йому руку на знак згоди, передав йому по обопільнім підписанню договору ручну касу разом з списком робітників і попросив його видати платню робітникам сьогодня вечером в салі гостинниці, де він мати-ме своє мешкання.

Гостинниця була проти хати Івана.

Групи робітників збиралися в суботу вечером на площі між обома будинками. Іван підійшов до вікна, щоб подивитися, в якім порядку буде їм виплата під новим директором. Фелікс станув також біля нього і почав оглядати робітників скрізь маленький льорньон, що висів на ланцюжку його годинника.

„А дивись," скрикнув він раптом, цмокаючи язиком. „Ця маленька Сандрілова, там в червоній спідниці, булаб гарною бронзовою фігурою. Від неї мушу я навчитися, як говорять по словацьки: „любиш ти мене?"

„Обережнійше," відповів Іван, напів жартовливо, „вона має нареченого, котрого люде звуть людоїдом."

Виплата відбувалась в порядку. Петро Шафран вийшов з гостинниці також тиждень платню Евілі і хтів віддати її їй. Евіля віддала йому гроші назад і вони пішли в добрім настрою разом до дому. Дівчина почала співати і поклала свою руку на плече Петру.

„Саперльот! який же ще голос!" скрикнув банкир. „Коли вона була в Парижі, вона побідила мій Терезу."

Іван запалив собі цигара сів в куток і мовчав.

Пане доктор!

Другого дня була неділя. Іванпов Фелікса і пана Роне ранком до фабричної кольонії, щоб показати їм робітничі мешкання, які творили ціле маленьке село. Це село заснував батько Івана, в цій околиці жили бідні, обідрані люде, що підтримували своє життя картоплею. Від часу, як запанував камінний вугіль, повстало тут населення, яке добре одягалось і живилось. Кождий жонатий робітник мав свою окрему хату з невеличким овочевим садом.

Коли вони проходили повз хату, в якій жила Евіля, всі троє мусіли заглянути до двору; — по-перше тому, що ворота хати були відчинені, а по-друге, тому, що вони зробились свідками сцени у двору, яка своєю складаб елементиста кождого минудучого.

Петро Шафран бив Евілю.

Наречений Завинув довге, буйне, чорне волосся своєї нареченої на свою ліву руку і маха правою з подвійно зложеним ременем, окладаючи спину зелечі дівчини гучними ударами.

Обличчя хлопця мало цілком той вираз, який оправдував гузулине навзиско людоїда; він вирячив очи так, що видно було більшу частину білка, його брови насупились, зійшовшись в гибкоїй зморщці чола, його обличчя було бліде, його широко розкриті уста показували стрегочучі зуби.

(Дальше буде).

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

Тов. Запорожська Січ в Рочестер, Н. Й.

— устроює —

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДЛЮ, 22. ЛИПНЯ 1923

НА НОРТОН

на котрий то пікник запрошується усіх Українців з Рочестер і околиці прийти і забавитися. 66-67

За добру забаву ручить

КОМІТЕТ

ДОЛЯРИ

ДО ГАЛИЧИНИ І НА УКРАЇНУ

пересилаємо почтою і телеграфічно в скорім часі за низьку оплату і приймаємо долярами в мінце замовлення адреса:

ПРОДАЄМО ЧЕКИ

Поручуємо свої услуги в справах повороту до краю і приїзду в Америку; виробляємо паспорти і видаємо їзди та полагоджуємо справи нотаріальні.

ПРИНИМАЄМО ОЩАДНОСТИ

Можеш ся особисто або листовно з рідкій мовою.

STANDARD BANK
AVE. B COR. 4th ST. NEW YORK

УКРАЇНСЬКИЙ ХИРОПРАКТОР
ДР. АНДРЕЙ БОРАК
приймає щоденно рідкі пацієнти
ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДА, ПЯТНИЦЯ
Тел. Tompkins 335 East 14th Street.
Понеділок, середа, пятниця від 10. рано до 8. вечер. Неділя від 10. до 1.
Бруклин офіс: 583 Bedford Avenue (cor. Keap Street)
Вівторок, четвер, субота від 10. рано до 8. вечер.

CUNARD
ДО СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ
В 12-ДНЯХ
на пароплавах у сяні кораблях відходячих кождого вівторка.
ВЕРЕНГАРІЯ, АКВІТАНІЯ МАВРЕТАНІЯ
(Через Саутгамптон)
Також з Ню Йорку до Ліверпуля
Всі пасажирі третої класи від-Ворушаться осібні каюти. Вигода, чистота і вимагання ввиг.
ГРОШІ ДО СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ
пересилаються і виплачуються в американських долярах.
ЧЕРЕЗ ГОСБАНК
За докладними інформациями звертайтеся до Вашого місцевого агента або до
CUNARD LINE
21 Broadway
New York.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДОЛЯРИ до ГАЛИЧИНИ
ТЕЛЕГРАФІЧНО І ПОЧТОЮ
висилаємо до самого села або міста. Ваша родина отримає гроші на своїй нашій почті.
СПРОВАДЖУЄМО РОДИНИ З КРАЮ ДО АМЕРИКИ
Наші офіси в краю помогають вашій родині приїхати скоро.
Подаємо інформації до краю полагоджуємо всі старокрезні справи, продаємо доми і фарми. По близші інформації адресуйте:
AMERICAN UKRAINIAN BOREAU, Inc.
520 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.
Philadelphia Office: 322 N. 8th Street
ЗА УПРАВУ БЮРА — АНТІН ПАПІЖ, пред.

ПАНОВЕ СЕКРЕТАРІ І УРЯДНИКИ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ!
ВАМ ВІДОМО, ЩО НАША ФІРМА ВИГОТОВЛЯЄ ВСЮ ЧІ РІЧИ БЕЗ ЯКИХ ВАШІ БРАТСТВА ЧИ ТОВАРИСТВА НЕ МОЖУТЬ ОБЯТИСЬ.
КОЛИ ВАШЕ БРАТСТВО ЧИ ТОВАРИСТВО ПОТРЕБУЄ НАРОДНОГО АБО АМЕРИКАНСЬКОГО ПРАПОРА, ПРАПОРОВИХ ХОРУГОВ, ЖЕЗЛ, ВІЗИКІВ, ЗНАЧКІВ АБО ІНШИХ РІЧИ, ТО ЗВЕРНІТЬСЯ ДО НАС З ЗАМОВЛЕННЯМ.
МИ А САМО ФАБРИКАНТАМИ І ТОМУ У НАС ЯКІСТЕ ДОБРУ РОБОТУ, А МАТЕРІЛ ЛІПШИЙ І ДЕШЕВШИЙ ЧИМ ИНШІ ЛЕНИЕ!
ЦІНИ НАШИХ ПРАПОРІВ
АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРАПОР
2x3 стіп $2.50 | 3x5 стіп $4.00 | 4x6 стіп $5.00 | 5x7 стіп $7.00
УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР З ГЕРБОМ НА ОБІ СТОРОНИ
2x3 стіп $3.25 | 3x5 стіп $5.00 | 4x6 стіп $7.00 | 5x7 стіп $9.00
Наше Товариство на Братство потреба або на публичні виступи, як парадні прапори і прапорцем виступати з своїми прапорами, маєтками і деталями та в шинках. — Просимо щоби наші Українці уряднику до нас з замовленнями, бо ми зробимо і вишлемо скорше і дешевше. Ми таємо Вам всяких інформацій і рисунки, коли хтось хоче вирізати і можемо Вам докладну ціну. Не вимагайте зле прийти на адресу:
EAGLE REGALIA COMPANY
115 Nassau St., New York, N. Y.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВИДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а зажелить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Цени є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 на цвіт, коштує $36.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладині по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії до значить, що його оголошення буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друковані.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотіли аби їх фотографії були поміщені в календарі на 1924 рік, звають їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або мані-ордер виписаний на ім'я „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покрите коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календарі безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

НА ВЕЛИКДЕНЬ
ЯЙЦЯ
5) українських народних пісень і зібав на Великдень з розвідкою про походження яйцок і їх теперішнім виглядом. Сторін 42. Львів, 1922.
Можна дістати в книгарні „Свободи", 83 Grand Street, Jersey City, N. J., по 20 центів за примірник з пересилкою.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ НА СОЦІЯЛІСТИЧНОМУ КОНГРЕСІ

„Сонце Думка" подає такі подробиці про роботу делегації УСДРП. на інтернаціональному соціялістичному конгресі.

Дня 18. травня перед конгресом в Берлині відбулась нарада соціялістичних партій Східної і Центральної Европи в справі Сходу Европи. Конференція мала завданням всавити контакт між соціялістичними партіями Сходу Европи. На конференції було обрано „контактне бюро" з представників всіх присутніх на конференції партій. Українська с.-д. брала участь в цій конференції в особі своїх представників Безпаєка, Бочковського, Матюшенка і Мазепи. Одною з точок обговорених на сій конференції була справа польської окупації на українських землях. Делегат ППС. Недзялковскі навів у своїй промові слідуючу резолюцію головної Ради цеї партії, що торкається українського питання:

Головна Рада ППС. визнаючи право українського народу на самостійність, не сумнівається, що справа кордонів між Польщею і самостійною Україною може бути розвязана мирним способом на підставі права самоозначення народів. Головна Рада стверджує, що ППС. не може уважати совєтську Україну залежну від Москви і оперту на штики російської армії, за дійсно незалежну українську державу. Поки не зміняться відносини на Україні, Головна Рада вважає, що ППС. повинна боротись за територіяльну автономію всіх територій української республіки, заселених українською більшостю. Головна Рада ППС. дручає клюбови ППС. у соймі негайно представити проект закону про автономію Східної Галичини.

На конференції в Гамбурзі українська делегація внесла в комісію по боротьбі з імперіялізмом при обговоренню резолюції про політичне положення на Сході Европи конкретний внесок щодо українського проблеми:

Цей внесок такий:

Конгрес протестує проти насильства над українським народом з боку імперіялізму сусідніх держав — Росії, Польщі та Румунії, які силою окуповали Україну і розділили її територію між собою. Додержуючи попередніх інтернаціональних конгресів, конгрес визнає право українського народу на відзначення національно-державне самоозначенє і кличе всесвітній пролетаріят підпікувати український народ в його визвольній боротьбі.

Проти прийняття цього внеску повели широку агітацію рос. с.-д. меньшевики, правда, не на пленумі конгресу і не на засіданню комісії, а іншими закулісними шляхами. Наслідком проектів і заяв російських соціялістів цей внесок української с. д. делегації був відкинений.

Тому на засіданню комісії 25. травня (ніч) взяв слово представник української с.-д. В. Старосольський і зясував значинє української проблеми для Сходу Европи.

Голова комісії і кілька інших членів комісії заявили, що для них справа України зовсім ясна, але з огляду на внесення російських меньшевиків протест, українська резолюція не може бути зараз предложена конгресом. Через те розгляд української справи передано новому викладовому комітетові Інтернаціоналу, який має вислухати представників УСДРП. та Росії і виробити ухвалу про становище Інтернаціоналу в сій справі.

Богато полюбовних українських справ відсутність на конгресі представництва західно-українських земель, яке давало можливість російським меньшевикам представити українську проблему, не як міжнародню, а як суторосійську.

При сих умовах, таємно-протиднім українській с.-д. не трудно було добитись щоб УСДРП. було дано як найменше місця в Інтернаціоналі. Делегація УСДРП. подала до Виконавчого Комітету Інтернаціоналу мотивовану заяву, в якій домагається обільнішого представництва.

НЕЧУВАНА КОМПРОМІТАЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Помалу виясняються закулісові інтриги, які від довгого часу ішли між урядом і проводом Сікорського з боку „претендентів на престол" і в звязку з цим виходять на денне світло справи, які кидають скандальне світло на провідників польської дипльоматії та взагалі всю атмосферу, в якій живе польська політична думка. Показується, що головною причиною швидкого упадку Сікорського була справа маєтків б. архикнязя Стефана Габсбурського, на які вже давно чаложено секвестр, та які мали бути звільнені від примусової адміністрації наслідком тихої угоди між власником маєтку і радою міністрів. Стефан Габсбург, яко „щирий польський патріот" віддавав на ріжні польські цілі „добровільно", частину маєтків, отже Польща „з вдячности" не рухала його літифундій. Ендеція, використовуючи проти уряду Сікорського все, що лише можна було використати, готовилась з негайним внесенням на соймове пленум, щоб перешкодити Сікорському в його плянах у названій справі. Можливо, що Сікорський саме тому так швиденько відійшов, щоб не бути примушеним відкривати тому невідомі обіцянки, які він зробив деяким коронованим протекторам Стефана Габсбурга і тимсамим не доводити до компромітації сойму і тих протекторів. Сікорський впав, до влади прийшов Вітос-Сейда-Ґломбінський і справа затихла, коли враз наспіла вістка про несподіване признанне Німцям великої колиальні „Дельбрік" при кордоні Горнішого Шлеску наслідком некористного для Польщі осуду еспанського професора, суперарбітра в міжаліянтській комісії, і одночасно: зголошенне димісії польським послом у Мадриді, Орловським. Виявилось, що Орловський, не знаючи дечтаїлів кампанії сенсації проти Сікорського і хитко становища на що остаточного, посьпішив з заявою перед еспанським королем Альфонсом, що справа його свояка Стефана Габсбурга, за якого він заступався, буде вже цілком пенно корисно полагодженою. Король втішився і з свого боку особисто подякував м. і. Графови Ообанському в Брукселі. Очевидно, що посол Польщі в Мадриді, Орловський вже настільки скомпромітований в Еспанії, що мусів негайно виїхати до Парижа, відки сигналізував Варшаві свою димісію. Скандал розвісся у дипльоматичному світі, в якому, як пишуть сами польські преси, престіж Польщі замітно понизився..

Для Польщі безпосереднім ефектом і дипльоматичного кату — був згаданий осуд Еспанця у справі копальні Дельбрік, яка дістадась Німцям. Міністер закордонних справ Сейда, який належить до партії, що два місяці тому заповіла спеціяльне нагле внесення проти проекту Сікорського у справі Жийця, тепер скликав надзвичайне спільне засідання політичної і правничої комісії, на якому були домагались зайняти ся справи маєтків Стефана Габсбурга такесамо становище, що його мав Сікорський. Одначе зниціює становище лівиці з одного боку, з другого відоме становище правиці у недавній історії цієї справи, може довести до отвертої компромітації Сейди в соймі і до його димісії.

СПРАВА КАРЕЛІЇ

Карелія — це малий край, що лежить між Росією а Фінляндією. І хоч в Карелії живуть Фінляндці і вона згідно з волею населення повинна належати до Фінляндії то, не вважаючи на це, російські большевики заняли цей край і держать його до нині. Тепер жалоби на большевиків і сими днями пойдомин міжнародний суд большевиків, що в найблизшому часі буде розглядати жалобу Карелії і видасть вирок в процесі Карелії з большевиками. Але большевики відмовили міжнародному судови, що його не признають, бо в нім засідають делегати тих держав, які воюють відносяться до большевиків. А ті держави доконують щодня позбою над слабшими і на кождім кроці гонтуть права народів. Вони то перевели помін собою торг над Бесарабією, Східною Галичиною і Клайпедою.

ФАРМИ!

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ
в Нюрку околиці близько 110 Нюрку Нові доми на цеглі високі сальні. 4 румм $1350 — $300 готівкою; 4 румм $1575 — $400 готівкою; 5 румм $1800 — $500 готівкою. Вода, газ, електрика. Школа, церква і штори на місці. Пишіть або зайдіть до:
ГРИГОРАК І МЕЦЬКА,
180 Broadway, Rom 94, New York City

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.
Фарма 170 акрів, 95 засіяних рілля, пашня, сад, ліс, дім на 12 кімнат, телефон, вода, 6 інших будинків, фармерські машини, 13 дійних корів, бик, 5 кобилок, 2 коні, 700 кур. Ціна $5800, готівкою $2500.
Фарма 61 акрів, сад, 18 акрів ліса, решта засіяно, дім на 9 кімнат, 5 інших будинків, машинерія, 4 корови, 2 кобилки, 2 коні, 400 курей. Ціна $3900, готівкою $1600.
A. MIKROTT,
103½ St. Marks Pl., E. 8th Street, New York, N. Y.

ФАРМА 101. АКРІВ
5 акрів засіяно, сад, ліс, дім на 10 кімнат, 5 инших будинків, 5 корів, 1 бик, 160 курей, машинерія, одна трета милі від міста, школа і церква близько фарми. Ціна $4200, готівкою $1600.
Фарма 22 акрів, сад, дім на 9 кімнат, 5 инших будинків, 2 корови, 2 коні, 950 курей. Ціна $3800, готівкою $1800. Голоситися до: PETER BREZNAK, R. F. D. 1, Belle Mead, N. J. 67-69

ДЕШЕВО! ДОМИ! ДЕШЕВО!
Шість родинних деревляних домів $12,500. Три поверхові цегляні доми зі стором $11,000 в Бруклині — Greenpoint. 67-70
Крім того більше число муровяних або деревляних домів у всіх частях N. Y. С. для 1-ої, 2-ох та 3-ох родин. Кождий, що купить для своєї родини вдоволений. По інформації для купно або продажі пишіть або голосіться особисто до: The Guarantee Realty Co., 132 Nassau St., Room 417, New York City.

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія
Говорить по українськи
Лічить успішно недужі мужчин, жінщин і дітий
Найновейші електричні апарати.

Tel. Stuyvesant 2097
ДР. МЕД. МУСІЙ КАДЕЦЬ
перенс свій офіс на
215 SECOND AVE., NEW YORK
між 13. а 14 улицею
Приймає що дня від 9—12; 6—8.
В неділю від 9—1.

СПЕЦІЯЛІСТ ЗА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЖЧИН І ЖЕНЩИН
як нервові недуги, нервове, чінки, кишки і жіночі недуги, нервове, кислотність нерви, ревматизм, остре запалення і хронічні недуги
Порядок дня:
Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Місце 4th Ave., a Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділю від 9. рано до 4. вечер.

Лікарська канцелярія українського
ДОКТОРА К. БІЛИКА
при співучасти лікарів спеціялістів, що недавно прибули з краю.
91 ST. MARK'S PLACE
(5-ма улиця, коло 1-ої Ейві).
Урядові години від 12. до 2. рано і від 6. до 8. вечер. Телефон: Dry Dock 5443

Українські Лікарі С. КАУФМАН
хронічні і внутрені слабости
111 EAST 7th ST., NEW YORK
Приймають від 1. до 2.30 вечер.
Новий офіс в Асторіи, Л. А.
456 6th AVENUE, ASTORIA, L. I.
Приймають від 9.30 рано до 12. пол.
Телефонує: Astoria 2872

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст з старого краю. Лічить недужі мужчин і женщин, як внутрішні і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає вказуки безплатну порадку.
DR. B. HOHENBERG
104 — 2nd AVENUE,
між 5-ою а 16-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові: щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Lexington 4413

КРАСА! МОЛОДОСТЬ!
Можете виглядати кілька літ молодійші, коли ви позбудете ся ваших ... це стає старе. Ваші неправильности не може відбратися. Відстаньте уже ваш вигляд уміжчести до постелі. Сперлиш ки на лиці можуть зникнути і т. д. З великом старанністю і успішно лічимо дорих мужин, женщин і дітей. Маємо 28 літню практику лічення. Говоримо по українськи. Годині приймаємо від 9-ої рано до 7-ої вечер кождого дня. Неділі і свята до 4. пополудни.
Пишіть по
Dr. G. BUKKI,
58 E. 93rd St.,
New York City

ШКОЛА АКУШЕРІЇ
Учиться АКУШЕРІЇ в нашій школі, а в своїм хаті на кождого кварталі, страшно, заходити і сумно, мужчин, фізичного можного часу. По удачнім ... ДИПЛОМ. Адресувати: International School of Midwifery, Inc. Dr. S. Deutsch, Pres., 229 E. 14th St., New York City. Tel.: Lexington 4210.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ДЕШЕВО гарний новий дім з кімнат, великий двір; шість блоків стайні, одна година з Ню Йорку, три землі; робота всюди; мусить ... Ціна $3150, готівка $350, вартих $35 місячно. Голосити: L. C. Post Office Box 367, City Hall Station, N. Y.

ПОТРІБНО УГЛЕВИХ МАЙНЕРІВ!!!
Сейчас до постійно працюючих майнів, година від Питсбурга. Заробітна чисте 5½ фіти високе, ... Ціна, вода або стейті. Добрий верх. Робота стала на довгий час. Майна кнайна. Нема робітників страйків. Потреба лишень стальні робітники. Доводи по ... Приїхавши сейчас і беріть лишні місця. Голоситися до: The Hazel-Atlas Glass Company, Box 400, Mr. Varady, Room 404, 434 Diamond St., Pittsburgh, Pa.

НА ПРОДАЖ
зручний бизнесовий дім на 3 фамілій, 27 кімнат і пекарня, місце ... і Сливнами. Пекарня не має ... Ціна $18,500. Голоситися до власника: Mr. Michalkowsky, 173 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПОШУКУЮ ГОСПОДИНІ
дому, пестарнолі моїх дітей. Я є самотний і маю 40 літ. Інтересовані голоситися до:
P. TSARYK.
50 Wernon Ave., Bayside, L. I. N. Y.

French Line
Compagnie Générale Transatlantique
ПОСПІШНА ЇЗДА НА І З УКРАЇНИ
France ... July 25, Aug. 22, Sep. 19
Lafayette ... Aug. 4, Sep. 1, Sep. 29
La Savoie ... Aug. 11, Sep. 8, Oct. 20
Paris ... Aug. 15, Sep. 12, Oct. 3
По всі взглядні інформації голоситися до місцевого агента Французької Лінії або офіс компанії
19 STATE ST., NEW YORK CITY

ЧОМУ НЕ УПРИЄМНИТИ СОБІ ЛІТО ВПОВНІ?
Липень і серпень, це місяці в котрих працює підсвіжитися і набрати нових сил до життєвої борби в наступних десять місяців. Чи хочете провести ціле літо в затишині, де тільки спокій, де нечерз холоди і дощі, де пересвіжене сосновим запахом, чи чи хочете так провести ці два тижні чи кінцеві дні тиждня лишень, годівлю річки є щоби той відпочинок не був перерваний літними хоробами. Трінера Гірке Вино є якраз лікарством, котре належить мати зависідні під рукою. Поза більшістю літніх хорób, кримтеся все полегшасти жоудку, одяк Трінера Гірке Вино звільнить Вас від них. Вино це чистить внутренности, помагає травленню, остерює апетит і зміцнює цілий організм. Трінера Гірке Вино упримнить Вам Ваші літні ферії. Кождий аптикар або доставка лікарств має його на складі. Попробуйте також Трінера Порошки на біль голови, Трінера лікарство на нервиці і Трінера Крем до зубів.

СВІЙ ДО СВОГО!
Се є клич кождого свідомого Українця
МИХАЙЛО ТУРЧИН
Український Руфінг Контрактор
виконує всякі дахові роботи по даже пильній ціні. Ви найдете мене Green Street. За добру роботу дає кождому контрактову гарантію. Заразом є спеціялістом до вставлювання дзвонів. Бізнес оснований 1910 року. Голоситись устно або письменно до:
46 YALE AVE., HILLSIDE, N. J.
Tel. Waverly 2094.

КОСИ!
На днях отримаємо з Відня коси, з наваленщої кленової і добре гартованої сталі, довгі 32 цоли, важать новеру фунта, ціна з пересилкою $3.00. Перстень до коси 50 цент. Стальний молоток 60 ц. Бабка 60 ц. Брусок 25 ц. Замовлення посилайте враз з грішми на адресу:
UKRAINIAN BAZAR,
168 E. 4th Street, New York, N. Y.

ВАЖНЕ ДЛЯ ГРАЮЧИХ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ
Українські народні строї і всякого роду інші речини продаємо по дуже низьких цінах. По близші інформації пишіть на адресу:
MRS. K. STETZ.
216 Washington Str., Jersey City, N. J.
Telephone: Montgomery 2213.

ПЕТРОЯРЕМА
РУСЬКИЙ ОТРЕБИНЬ
ВИПОЗИЧАЄ КЕРИЧІ НА ВЕСІЛЬКА, ЖЕНИТЬБИ І ВСЯКІ ІНШІ ЗАБАВИ.
Tel. 7th St. New York City
Telephone: Orchard 2000.

БАЛТИЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

1 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.
ДО ГАМБУРГА
ДАЛЬША І ДЕШЕВША КАБІНА ТРЕТОЇ КЛЯСИ
З 2, 4, 6 І 8 ЛІЖКАМИ.

Третою клясою з Ню Йорку, Бостону або Філядельфії вирост до Гамбурга $163.50; до Данцига $168.50; до Ліпавы $170.50; до Ковна $170.50 і 15 % поновлення. З Бостону до Ню Йорку через Fall River Line; з Філядельфії зелізницею.

S. S. LITUANIA ..... Aug. 8
S. S. ESTONIA ..... Aug. 15
S. S. ESTONIA ..... Sept. 5

Голоситися до місцевих агентів.

ПРАЦЮЧИМ НАРОДЕ
по скінченю праці в фабриці або копальні чи фармах.. Наші ЧЛЕНИ. Ваші МУСКУЛИ суть здерелні, не дусть їх до дуже болять. Кожда Бальзаміці
BEAR BALSAM
(МЕДВІДНИК)
поможе Вашу слабість. О скільки на біль, запалення, ... або ... не мусять Вам його дострачити, принятте вирост 40 ц. до
CENTRAL DRUG STORE, Ltd.
24 East Centre Street,
SHENANDOAH, PA.

МНЕНИЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Єдність, ч. 163 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться в 2. годині повідомлення, 22. липня в гали Бодґарея від 501 Норт 3-та ул. На порядку нарад єсть важні справи, як рівнож пірічне справоздання. Незвичайні члени заплатять кару 50 цент., а учредник 1 доляр. — М. Шегда, предс.; П. Мелайник, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, ч. 342 повідомляє, що пірічний мітинґ відбудеться в 2. годині повідомлення, 22. липня в гали Бодґарея від 501 Норт 3-та ул. На порядку нарад єсть важні справи, як рівнож пірічне справоздання. Незвичайні члени заплатять кару 50 цент., а учредник 1 доляр. — М. Шегда, предс.; П. Мелайник, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов ч. 370 повідомляє, що мітинґ відбудеться о 2 годині повечерки в неділю, 22. липня в церковній гали під ч. 127 Парк ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись на сей мітинґ. Незвичайні члени заплатять кару 50 цент., а учредник 1 доляр. — Ю. Ґрушко, предс.; В. Ґрушко, секр.

АШПОРТИ, шифкарти, старокраєві справи, рібного рода асекурациї, полагодите все найскорше у
C. CHOLY
Proctor's Building,
YONKERS, N. Y.